

Eksporta kontroles sistēma

Eiropas Savienībā tiek izveidota eksporta elektroniskās kontroles sistēma, kā arī ieviesti jauni jēdzieni – tiešais un netiešais eksports. Līdz ar to, Latvijā ir mainījusies muitas procedūras izvešana (eksports) noformēšanas kārtība.

Artūrs ŠNEIDERS, SIA „Juridiskais birojs d’Accordo” jurists

ES vienota eksporta elektroniskās kontroles sistēma

Juridiskais pamats šādu izmaiņu veikšanai ir 2005.gada 13.aprīlī pieņemtā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EEK) Nr. 648/2005, ar ko tiek grozīta Padomes Regula (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (turpmāk – Regula Nr.648/2005) un, atbilstoši, 2006. gada 18.decembrī pieņemtā Komisijas Regula (EEK) Nr.1875/2006, ar kuru tiek grozīta Regula (EEK) Nr.2454/93, ar ko tiek noteikti īstenošanas noteikumi Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (turpmāk – Regula Nr.1875/2006). Gan Regula Nr.648/2005, gan arī Regula Nr.1875/2006 tika izstrādātas, ņemot vērā līdz šim paveikto datorizēto muišanas sistēmu ieviešanā, kā arī dalībvalstu un Komisijas izmantotās informācijas tehnoloģijas un datortīklus.

Pašlaik spēkā esošais Kopienas Muitas kodekss un

tā piemērošanas noteikumi ir izstrādāti pagājušā gadsimta 80.gadu beigās un 90.gadu sākumā, un tie ir neglābjami novecojuši. Pēc to pieņemšanas ir attīstījušās gan informācijas tehnoloģijas, gan arī situācija pasaulē. Eiropas Savienībā, kā muitas ūnijā, informācijas tehnoloģijas sistēmu kopīgais lietojums tiek paplašināts ārpus esošās datorizētās tranzīta kontroles sistēmas robežām, sākot ar **datorizētās eksporta kontroles sistēmas ieviešanu**. Tas palīdz vienotā tirgus apstākļos visām muitas iestādēm izmantot vienotu informācijas bāzi un veikt nepieciešamās kontroles.

Lai nodrošinātu kopējās riska pārvaldības sistēmas vajadzības un lai ieviestu līdzvērtīgas muitas pārbaudes visā Kopienā, **riska analīzes pamatā ir jāliek datu apstrādes tehnikas, kurās izmantoti kopīgi kritēriji**. Tādējādi, tiek nodrošināta ar risku saistītās informācijas apmaiņa starp muitas dienestiem un Eiropas Komisiju, izmantojot Kopienas Muitas riska pārvaldības sistēmu, kopējās prioritā-

rās kontroles jomas un kopējos riska kritērijus un standartus saskaņotu muitas kontroļu veikšanai īpašos gadījumos, neskarot valstu vai starptautiskās saistības.

Lai nodrošinātu izvešanas procedūras un izvešanas pārstrādei, kā arī atpakaļizvešanas efektīvāku kontroli, lai nodrošinātu drošību un drošumu, kā arī lai īstenotu muitas pārbaudžu mērķus, **muitas dienestiem tiek aizstāta pašreizējā procedūra, ko veic papīra formātā, ar elektronisku datu apmaiņu starp eksporta un izvešanas muitas iestādēm.** Ir svarīgi, lai datorizētā eksporta kontroles sistēma pārejas posmā darbotos līdztekus izvešanas procedūrai, kas noformēta papīra formātā. Papīra formātā noformētās izvešanas procedūras kalpo arī kā elektroniskās sistēmas alternatīvs risinājums gan pārejas posma laikā, gan arī pēc pārejas posma.

Ar Regulas Nr.648/2005 un Regulas Nr.1875/2006 stāšanās spēkā **Eiropas Savienībā tiek izveidota vienota eksporta elektroniskās kontroles sistēma**, kā arī ieviesti jauni jēdzieni – *tiešais* un *netiešais* eksports.

Eksporta kontroles sistēmas ieviešanas secība

Vienotā Eiropas Savienības **eksporta kontroles sistēma** (EKS) Latvijā tiks ieviesta divos, viens otram sekojošos posmos:

- 1) Pirmais sistēmas ieviešanas posms sākās **2007. gada 29.jūnijā.**
- 2) Otrā eksporta kontroles sistēmas posma realizācija tiek plānota ar **2009.gada 1.jūliju**, ieviešot EKS sistēmu.

Jaunās eksporta kontroles sistēmas ieviešanas mērķis ir atvieglot muitas iestāžu darbu, jo citās dalībvalstīs uzsāktās eksporta procedūras muitas iestādei vairs nav jāievada informācijas sistēmā. Tomēr par eksporta kontroles sistēmas pirmā posma realizācijas nosacītu trūkumu ir uzskatāms apstāklis, ka **specializētā datorprogramma ECN+ nav pieejama komersantiem** un,

netiešā eksporta uzsākšanas gadījumā, muitas iestādei ir paralēli jāstrādā divās sistēmās – ASYCUDA++ un ECN+.

Pēc eksporta kontroles sistēmas otrās fāzes ieviešanas 2009.gada 1.jūlijā vairs nebūs nepieciešams ievadīt eksporta deklarācijas datus gan ASYCUDA++, gan arī ECN+ sistēmās, bet šīs muitas kontroles funkcijas nodrošinās vienotā Eksporta kontroles sistēma (EKS). Komersantiem pieeja EKS tiks nodrošināta ar komersanta moduļa starpniecību, līdzīgi, kā tas tiek realizēts pašlaik izmantojamajās elektroniskās deklarēšanas sistēmās.

EKS vienlaikus tiks nodrošināta savstarpēja informācijas aprīte ar citām nodokļu administrācijas izmantotajām elektroniskajām sistēmām:

- Nodokļu informācijas sistēmu (NIS);
- Riska vadības sistēmu (IRIS);
- Centrālās muitas informācijas sistēmu (CMIS);
- Akcīzes preču pārvietošanas kontroles sistēmu (EMCS);
- Integrētā tarifa vadības sistēmu (ITVS);
- Jauno datorizēto tranzīta kontroles sistēmu (NCTS).

Tiešais eksports

Ar Regulu Nr.648/2005 veiktās izmaiņas tiešā eksporta noformēšanu būtiski neietekmē. Tiešais eksports, normatīvo aktu izpratnē, **ir situācija, kad prece no kādas Eiropas Savienības dalībvalsts tiešā veidā tiek izvesta uz trešo valsti.**

Piemēram, situācija, kad prece no Latvijas vai no Somijas tiek izvesta uz Krieviju, šķērsojot šīs valsts un Krievijas robežu, un citas Eiropas Savienības dalībvalstīs netiek iesaistītas. Tiešā eksporta gadījumā Latvijas komersants muitas deklarāciju jeb vienoto administratīvo dokumentu noformē elektroniskās deklarēšanas sistēmā ASYCUDA++. Nekādi muitas dokumenti papildus vienotajam administratīvajam dokumentam netiek ne pieprasīti, ne arī noformēti.

Netiešais eksports

Ar netiešo eksportu tiek saprasti **gadījumi, kad muitas procedūra – izvešana tiek uzsākta vienā dalībvalstī, bet reāli tiek pabeigta caur citu dalībvalsti.**

Piemēram, prece tiek noformēta izvešanai uz Krieviju Zviedrijā, tomēr tā tiek nosūtīta uz Latviju vai Somiju un Eiropas Savienības ārējo robežu šķērso jau citā dalībvalstī, šajā gadījumā – Latvijā vai Somijā.

Ņemot vērā vairāku Eiropas Savienības dalībvalstu šķērsošanu, preču pārvietošanā tiek iesaistītas dažādas muitas iestādes – eksporta muitas iestāde un izvešanas muitas iestāde.

Eksporta muitas iestāde,

saskaņā ar muitas noteikumiem, ir muitas dienestu izvēlētā muitas iestāde, kurā jāveic formalitātes, tostarp atbilstīga, uz risku analīzi balstīta kontrole, lai noteiktu no Kopienas muitas teritorijas izvedamajām precēm piemērojamo mui-tošanas vai preču izmantošanas režīmu. Citiem vārdiem sakot, eksporta muitas iestāde ir tā muitas iestāde, kurā tiek noformēta muitas deklarācija, uzsākot muitas procedūru – izvešana (eksports). Izlaižot preces, eksporta muitas iestāde datus par eksporta pārva-dājumu pārsūta deklarētajai izvešanas iestādei, izman-tojot “Paredzamā eksporta ieraksta” paziņojumu. Šis paziņojums satur datus, kas iegūti no izvešanas dekla-rācijas, ko, attiecīgi, pa-pildina muitas dienesti. Ja preces izved caur vairākām izvešanas muitas iestādēm

kā vairākus sūtījumus, par katru atsevišķo sūtījumu nosūta atsevišķu “Paredzamā eksporta ierakstu” un izsniedz atsevišķu izvešanas pavad-dokumentu. Eksporta pavaddokumenta izsniegšana deklarētājam vai tā pārstāvim ir uzskatāma par preču izlaišanas paziņojumu.

Izvešanas muitas iestāde, saskaņā ar muitas noteikumiem, ir muitas dienestu izvēlētā mui-tas iestāde, kurai pirms izvešanas no Kopienas muitas teritorijas ir jāuzrāda preces un kurā tām veic muitas kontroli, piemērojot izvešanas for-malitātes un atbilstīgu, uz risku analīzi balstītu kontroli. Izvešanas muitas iestāde ir tā iestāde, caur kuru preces pamet Eiropas Savienības mui-tas teritoriju.

FinaWin Solis grāmatvedības un uzņēmuma resursu vadības sistēma

Programma ir piemērota dažādu nozaru vidējiem un lieliem uzņēmumiem un valsts iestādēm. Tā ir ērta, viegli uztverama un pārskatāma neatkarīgi no iestādes struktūras un darba specifikas.

- Uzņēmuma 16 gadu veiksmīga darba laikā ir izstrādāts jaudīgs, mūsdienīgs produkts FinaWinSolis.
- FinaWinSolis nodrošina augstas sarežģītības pakāpes biznesa modeļu uzskaites realizāciju.
- Mūsu klientu interesēs mēs izmantojam jaunākos sasniegumus informācijas tehnoloģiju jomā.
- Ir pieejams daudzveidīgs atskaišu klāsts, vēl lielākas iespējas izveidot Jums nepieciešamās atskaites.
- Programmatūra tiek dinamiski attīstīta, un tā atbilst jaunākajām LR un ES likumdošanas prasībām.
- Mūsu klientiem tiek nodrošināta profesionāla ieviešana, uzturēšana, serviss.
- Vislabākā programma Latvijā pēc daudzu klientu atsauksmēm.

SolCraft
Finansu datorprogrammas

SOLCRAFT SIA
Zemitāna 2b, III stāvs, Rīga. Tālr. 67277708
serviss@solcraft.lv www.solcraft.lv

Par izvešanas muitas iestādi ir uzskatāma arī:

- a) saistībā ar precēm, ko izved pa cauruļvadiem, kā arī attiecībā uz elektroenerģiju, dalībvalsts, kurā reģistrēts eksportētājs, izraudzītā muitas iestāde;
- b) muitas iestāde, kas ir atbildīga par vietu, kurā preces, saskaņā ar vienoto transporta dokumentu preču izvešanai no Kopienas muitas teritorijas, pārņem dzelzceļa sabiedrības, pasta iestādes, aviosabiedrības vai kuģošanas sabiedrības, ja preces izved no Kopienas muitas teritorijas pa dzelzceļu, pa pastu, pa gaisu vai pa jūru un deklarētājs vai tā pārstāvis pieprasa, lai muitas formalitātes tiktu nokārtotas šajā muitas iestādē.

Izvešanas muitas iestāde veic atbilstošu muitas kontroli, ņemot vērā iespējamo risku, pirms preču izvešanas no Eiropas Savienības muitas teritorijas, galvenokārt, lai nodrošinātu, ka uzrādītās preces atbilst deklarētajām precēm. Izvešanas muitas iestāde uzrauga preču faktisko izvešanu. Ja izvešanas deklarācija ir iesniegta iestādē, kas nav izvešanas muitas iestāde, un

dati ir pārsūtīti, izmantojot informācijas tehnoloģijas, izvešanas muitas iestādes var ņemt vērā jebkādas pārbaudes, kuru veikusi šī otra iestāde, rezultātus. Muitas iestāde izsniedz šo eksemplāru personai, kas to iesniegusi, vai muitas dokumentos norādītajam starpniekam, kurš ir reģistrēts izvešanas muitas iestādes apgabalā, lai to varētu atdot atpakaļ deklarētājam. Muitas iestāde vīzu uzspiež kā zīmogu, uz kura redzams izvešanas iestādes nosaukums un preču izvešanas datums.

Ja izvešanas muitas iestāde konstatē preču veidu neatbilstību, tad tā šīs preces neļauj izvest, kamēr nav nokārtotas izvešanas formalitātes, un par to informē arī eksporta muitas iestādi.

Izvešanas un eksporta muitas iestāžu meklēšana ir iespējama interneta vietnē http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/lv/csrdquer.htm. Nepieciešamo muitas iestādi iespējams izvēlēties gan pēc valsts un pilsētas, gan pēc tās lomas izvešanas procesā, gan arī pēc muitas iestādes nosaukuma vai koda.

Muitas kontrole

Regula Nr.648/2005 vienlaikus skaidro arī jēdzienu „*muitas kontrole*” saturu. Par muitas kontroli tiek uzskatītas īpašas darbības, ko muitas dienesti veic, lai nodrošinātu to, ka tiek pareizi piemēroti muitas noteikumi un citi tiesību akti, kas attiecas uz tādu preču ieviešanu, izvešanu, tranzītu, pārvietošanu un galapatēriņu, kuras pārvietotas starp Eiropas Savienības muitas teritoriju un trešajām valstīm, un uz precēm, kam nav Kopienas preču statusa. Muitas kontrole ietver sevī tādas darbības, kā preču pārbaude, deklarācijas datu un elektronisku vai rakstisku dokumentu esamības un autentiskuma kontrole, uzņēmumu grāmatvedības un citu uzskaites datu pārbaude, transportlīdzekļu apskate, personu nestās vai vestās bagāžas un citu mantu pārbaude, un administratīvas izziņas un līdzīgu darbību veikšana. Saskaņā ar Regulas Nr.648/2005 nosacījumiem, ja eksporta muitas iestāde nav izvešanas muitas iestāde, eksporta muitas iestāde izvešanas muitas iestādei uzreiz dara zināmus vai elektroniski pieejamus vajadzīgos datus. Šīs normas piemērošanai ir izstrādāta ECN+ sistēma, kuras funkcijas ar otro eksporta kontroles sistēmas ieviešanas posmu pārņems EKS.

Lai visā preču izvešanas procesā varētu nodrošināt muitas kontroli, netiešā eksporta gadījumā, paralēli muitas deklarācijas noformēšanai ASYCUDA++ sistēmā, tiek iesaistīta papildu elektroniskā eksporta kon-

troles sistēma jeb ECN+. Tas nozīmē, ka muitas deklarācija jeb vienotais administratīvais dokuments, tāpat kā tiešā eksporta gadījumā, tiek noformēts ASYCUDA++ sistēmā. Tieši ASYCUDA++ sistēma ir tā, kas netiešā eksporta gadījumā veic deklarācijas novērtēšanu un piešķir atbilstošo selektivitātes ceļu. ASYCUDA++ sistēmā tiek veikta gan vispārējā, gan arī lokālā dokumentu pārbaude, muitas deklarācijai tiek piešķirts numurs, kā arī izsniegts preču izlaišanas paziņojums un preces tiek izlaistas eksportam.

Papildus tam, eksporta deklarācijas datus muitas amatpersona ievada ECN+ sistēmā, no kuras tiek izdrukāts eksporta pavaddokuments (Komisijas Regulas Nr.2454/93 792.pants). ECN+ sistēmā tiek reģistrēti gan preču ierašanās paziņojumi, gan arī tiek ievadīti un nosūtīti muitas kontroles rezultāti. ECN+ sistēmā tiek saglabāta informācija gan par katru preču pozīciju, preču daudzumu un faktisko atrašanās vietu, gan arī par transportlīdzekli, ar kuru preces tiek pārvietotas, un plombu skaitu un veidu, kā arī par citiem nodrošinājumiem. ECN+ sistēmā muitas iestādēm ir pieejama arī informācija par komersantiem, kas saistīti ar konkrēto muitas deklarāciju, kā arī vēsturiskie dati par veiktajām darbībām, t.sk. personas statusu, kas konkrētās darbības veikusi.

Noformētās muitas deklarācijas labošana un anulēšana

Atbilstoši Regulas (EEK) 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 78.panta noteikumiem, tāpat kā līdz šim, **komersantiem ir iespējams, pēc muitas deklarācijas noformēšanas ASYCUDA++ sistēmā, lūgt muitas iestādei atļaut izdarīt grozījumus muitas deklarācijā.** Šajā gadījumā lēmuma pieņemšana par deklarācijas labošanu, atkarībā no situācijas faktiskajiem apstākļiem, ir dažādu muitas iestāžu kompetencē:

1) ja izvešanai (eksportam) deklarētās preces vēl nav izlaistas, lēmumu pieņem eksporta muitas iestāde;

2) ja izvešanai (eksportam) deklarētās preces ir izlaistas, lēmumu par deklarācijas labošanu pieņem reģionālā muitas iestāde. Šajā gadījumā lēmums par muitas deklarācijas labošanu tiks pieņemts pēc muitošanas pārbaudes rezultātā vai arī pēc komersanta iesnieguma.

Tāpat ASYCUDA++ sistēmā **noformētā muitas deklarācija var tikt anulēta:**

1) pēc deklarētāja lūguma;

2) atbilstoši Regulas Nr.1875/2006 noteikumiem, 90 dienu laikā pēc preču izlaišanas izvešanai, ja šīs preces nav izvestas no Kopienas muitas teritorijas vai nav iespējams muitas iestādēm iesniegt pietiekamus pierādījumus par šādu izvešanu, eksporta deklarācija tiek atzīta par nederīgu.

Par izvešanas (eksporta) deklarācijas anulēšanu muitas iestāde informē deklarētāju, tomēr nevienā Eiropas Savienības normatīvajā aktā nav sīkāk precizēta ne informēšanas forma, ne arī tās veids. No iepriekšminētā izriet, ka šāda personas informēšana ir pakļauta vispārējiem administratīvā procesa principiem. Lēmums par jebkuras muitas deklarācijas anulēšanu ir administratīvs akts, un tam ir piemērojami Administratīvā procesa likuma noteikumi.

Preču izvešanas (eksporta) noformēšana vietējās muišošanas atļaujas turētājiem

Eksporta kontroles sistēma ECN+ nav pieejama komersantiem; līdz ar to, **vietējās muišošanas atļaujas turētājiem ir paredzēta cita kārtība** muitas procedūru noformēšanai.

Tiešo eksportu vietējais muišotājs noformē, ASYCUDA++ sistēmā ievadot eksporta deklarāciju un noformējot tranzītu kā vienu otram sekojošas muitas procedūras. Netiešā eksporta gadījumā, vietējais muišotājs noslēdz eksporta procedūru, ar savu zīmogu apstiprinot eksporta pavaddokumentu, tomēr eksporta procedūras datus ECN+ sistēmā ievada muitas amatpersona. **LE**